

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: "Partyzanci przyjemności". Insurekcjonizm : anarchizm wobec kryzysu czy kryzys anarchizmu?

Author: Jarosław Tomasiewicz

Citation style: Tomasiewicz Jarosław. (2017). "Partyzanci przyjemności". Insurekcjonizm : anarchizm wobec kryzysu czy kryzys anarchizmu?. W: M. Gruszczyk, L. Krzyżanowski, M. Skrzypek (red.), "Europa XX-XXI wieku : społeczno-polityczne konsekwencje kryzysów" (S. 355-377). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Jarosław Tomasiewicz
Uniwersytet Śląski w Katowicach

„PARTYZANCI PRZYJEMNOŚCI” Insurekcjonizm: anarchizm wobec kryzysu czy kryzys anarchizmu?

Obecnie terroryzm kojarzy nam się z wojującym fundamentalizmem islamskim do tego stopnia, że zapominamy o innych rodzajach terroryzmu. Przed stuleciem stereotypowym terrorystą był anarchista. W 1881 roku międzynarodowy kongres anarchistyczny w Londynie rzucił hasło „propagandy czynem” i przez kilka dekad „czarny terror”, ze swą kulminacją w latach 1891–1893, był postrachem Europy. Po I wojnie światowej anarchizm stracił jednak swój impet¹. Nawet gdy po rewolcie studenckiej 1968 roku odrodził się w Europie ultralewicowy terroryzm, ton nadawały mu formacje odwołujące się do ideologii marksistowsko-leninowskiej, zaś anarchiści pozostawali na marginesie. Obrazowo mówiąc, właśnie w popiołach pozostawionych przez Czerwone Brygady odnaleźć można iskrę, która zapoczątkowała odrodzenie współczesnego terroryzmu anarchistycznego.

Ugrupowania typu Czerwonych Brygad pozostawały wierne leninowskiej koncepcji „partii nowego typu”, a więc scentralizowanej organizacji zawodowych rewolucjonistów². Klęska Czerwonych Brygad stała się dla anarchistów dowodem na błędność taktyki „partii zbrojnej” (*partito armato*). W tym samym czasie, gdy rozbite zostały Czerwone Brygady, we Włoszech narastał masowy społeczny ruch protestu przeciw energetyce jądrowej,

---

¹ Szerzej: J. TOMASIEWICZ: *Terroryzm na tle przemocy politycznej* (zarys encyklopedyczny). Katowice 2000, s. 62–66, 74; E. POŚLUSZNA: *Terroryzm anarchistyczny – istota, taktyka, organizacja*. „Bezpieczeństwo Narodowe” 2013, nr 28.

² V.H. SUNDQUIST: *Political Terrorism: An Historical Case Study of the Italian Red Brigades*. „Journal of Strategic Security” 2010, vol. 3, no. 3; A. ORSINI: *Anatomy of the Red Brigades: The Religious Mind-set of Modern Terrorists*. Ithaca 2011, s. 112.

któremu towarzyszyła fala lokalnych aktów sabotażu³. Anarchiści odnaleźli w tym wskazówkę do swych działań. Ich teoretykiem stał się Alfredo Mario Bonanno. Już w 1977 r. polemizował z marksistowską guerillą, pisząc, że narastającej walce zbrojnej (którą pochwalał) grozi profesjonalizacja, „specjalizacja i militaryzacja”. Alienacja „aktywnej mniejszości” prowadzić miała do „autorytarnego rozwoju rewolucji”, typu dyktatury proletariatu. Krytykował też „sztywny model frontalnego ataku na siły kapitalistyczne”⁴.

Koncepcje Bonanno łączą elementy różnych nurtów neoanarchizmu i Nowej Lewicy, zrodzonych w ogniu studenckiej kontestacji lat 60. Dostrzeżemy tu przede wszystkim wpływ teorii Herberta Marcusego, uznającego za motor dziejów opozycję Erosa i Tanatosa⁵. Ideologię Bonanno można określić jako hedonizm wojujący⁶. Celem miała być „wspólnota przyjemności” („Zabawa jest aktem wspólnotowym”), drogą do niej prowadzącą „radosna logika walki, a nie mordercze, schematyczne sztywniactwo [*rigidity*]”. To warunkowało wizję rewolucji: „Rewolucja jest negacją pracy i afirmacją przyjemności”, ponieważ „[n]ie ma żadnej radości w pracy (nawet samodzielnej). [...] Nie ma żadnej radości w poświęceniu, śmierci i zemście”⁷. Drugie ważne źródło to sytuacjonizm – kluczowym w analizie kapitalizmu okazuje się sytuacjonistyczne pojęcie spektaklu⁸. Bonanno dzielił z sytuacjonistami nie tylko namiętną krytykę „miażdżycy autorytaryzmu” na lewicy, ale też antyproduktywizm: występował przeciw marksistowskiemu kultowi

³ Doliczono się ok. 400 ataków na infrastrukturę energetyczną. A.M. BONANNO: *The Insurrectional Project*. London 2000, s. 30–32.

⁴ IDEM: *Armed Joy*. London 1998, s. 3, 9, 12, 17, 37.

⁵ A. MALINOWSKI: *Współczesny „neomarksizm”*. Warszawa 1983, s. 250; por. H. MARCUSE: *Człowiek jednowymiarowy. Badania nad ideologią rozwiniętego społeczeństwa przemysłowego*. Warszawa 1991, s. 100–109.

⁶ Jeden z ideologów amerykańskiej Nowej Lewicy Charles Reich pisał: „oddanie społeczeństwu nie może przynieść uszczerbku osobowości. [...] Radykał polityczny o świadomości III [tj. Nowej Lewicy – J.T.] dlatego właśnie różni się od radykałów starej lewicy [...], gotowych poświęcić siebie i swoje życie dla spawy, purytańskich, zgorzkniałych, zacnych. Według nowej świadomości uczynić z siebie przedmiot, który służy sprawie, byłoby szkodą dla sprawy”. Ch.A. REICH: *Zieleni się Ameryka*. Warszawa 1976, s. 256.

⁷ BONANNO: *Armed Joy...*, s. 3, 20, 22, 35. Podobnie uważała młodsza generacja insurekcjonistów głoszących, że „etyka pracy jest jeszcze bardziej podstępna niż sam jej [pracy – JT] przymus”. W imię *Anarchii – wywiad z Konspiracyjnymi Komórkami Ognia*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=19988> [dostęp: 14.03.2014].

⁸ A. WINKLER: *Nowy pomysł na rewolucję. Lefebvre i sytuacjoniści w maju '68*. „Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ. Nauki Społeczne” 2013, nr 6; por. G. DEBORD: *Społeczeństwo spektaklu oraz Rozważania o społeczeństwie spektaklu*. Warszawa 2006; R. VANEIGEM: *Rewolucja życia codziennego*. Gdańsk 2004.

pracy i produkcji, ponieważ produkcja generuje organizację, a ta hierarchię⁹. Pisał, że „idealizacja produkcji jest śmiercią rewolucji”, dlatego „czas, by etyce pracy przeciwstawić estetykę nieróbstwa”¹⁰. Konstruując swoją wizję rewolucji, Bonanno zbliżał się do efemerycznego ruchu *Mao-Spontex*, wyolbrzymiającego quasi-anarchistyczne pierwiastki tkwiące w maoizmie (idea żywiołowego ruchu ludowego)¹¹. Bonanno poddawał krytyce nie tylko koncepcję awangardy, ale też samo istnienie organizacji, przywódców, rewolucyjnej teorii¹². Walka ma mieć charakter indywidualny („Broń swego prawa do przyjemnego życia”) i przez to zdecentralizowany, a towarzysząca jej przemoc – spontaniczny¹³.

Oprócz zakorzenienia koncepcji Bonanno w tradycji Nowej Lewicy znajdziemy tu też idee pochodzące z arsenału Głębokiej Ekologii – nurtu o zgoła nielewicowym rodowodzie, choć później inkorporowanego przez myśl lewicową¹⁴. Właśnie pośród radykalnych ekologów z ruchu *Earth First!* najdobitniej wybrzmiał antyracjonalizm i negacja cywilizacji technologicznej. Bonanno łączył się z nimi w krytyce nowych technologii, widząc w tychże główne narzędzie kapitalizmu, które bezpośrednio zmienia nie tylko stosunki społeczne, ale też samego człowieka. Wbrew technooptymistom (jak choćby sytuacjoniści) twierdził, że nie da się technologii wykorzystać dla budowy wolnego społeczeństwa, bo zło (tj. hierarchizacja i uzależnienie) tkwi w samej ich istocie, dlatego należy dążyć do unicestwienia technocywilizacji jako takiej¹⁵. Sprzeciw wobec opartej na technologii organizacji społeczeństwa prowadził go do zanegowania samej idei racjonalizacji życia społecznego, samego racjonalizmu. Odwracając znane powiedzenie Goi, twierdził, że to „rozum rodzi potwory”¹⁶. Kontestował sam fundament

⁹ BONANNO: *Armed Joy...*, s. 7, 13.

¹⁰ Ibidem, s. 15. „Po rewolucji organizacja produkcji będzie [...] kontrrewolucyjną”, dodawał. Ibidem, s. 23.

¹¹ A. BELDEN FIELDS: *Trotskyism and Maoism. Theory and Practice in France and the United States*. New York 1988, s. 99–100.

¹² BONANNO: *Armed Joy...*, s. 28–30.

¹³ Ibidem, s. 32, 38.

¹⁴ Szerzej: J. TOMASIEWICZ: *Ekofaszyzm? Wątki ekologiczne na amerykańskiej prawicy (przypadki Earth First! i Sierra Club)*. „Pro Fide Rege et Lege” 2013, no. 71; IDEM: *Przemoc w ruchu ekologicznym: od obywatelskiego nieposłuszeństwa do terroryzmu (przypadek Frontu Wyzwolenia Ziemi)*. W: *Terroryzm. Anatomia zjawiska*. Red. K. LIDEL. Warszawa 2006; IDEM: *Earth First! od konserwatyzmu do konserwacjonizmu*. „Inny Świat” 2005, nr 22.

¹⁵ BONANNO: *The Insurrectional Project...*, s. 13, 23, 27.

¹⁶ IDEM: *Armed Joy...*, s. 26; IDEM: *The Insurrectional Project...*, s. 36. Jego śladem poszli insurekcjoniści następnej generacji, głoszący, że „Imperium naukowego totalitaryzmu karmi się próżnością antropocentrycznej cywilizacji autorytarnej”. Ich zdaniem „Duet nauki i technologii nigdy nie pozostawał w służbie ludzkości, w swoim najgłębszym sensie wyraża on katagoryczną po-

lewicowej tradycji: odrzucał determinizm historyczny i głosił, że „idea postępu jest ideą władzy”¹⁷. Ba, zakwestionował nawet dogmat o naturalnej dobroci człowieka konstatacją, że zło (np. rasizm) tkwi w nas samych¹⁸.

Z tych pozycji Bonanno przeprowadza analizę społeczeństwa późnokapitalistycznego. Ocena ta jest głęboko pesymistyczna. Liberalizacja kapitalizmu, towarzyszące jej elastyczne formy rządu i zindywidualizowana produkcja, przekształciły system w elastyczną, niewidoczną, wszechogarniającą sieć¹⁹. Zanik produkcji w postindustrialnym kapitalizmie pociągnął za sobą „upadek klasy robotniczej” a niedobitki robotników zatraciły swą klasową tożsamość²⁰. Dezideologizacja społeczeństwa doprowadziła do sytuacji, w której „tradycyjna propaganda anarchistyczna staje się bezcelowa”²¹. Społeczeństwo „produkuje [*to produce*] jednostki, które są udomowione [*domesticated*] pod każdym względem, niezdolne aby znać swych wrogów, nie potrafiące marzyć, pragnąć, walczyć czy działać dla przekształcenia rzeczywistości”²². Bonanno konkluduje: „cokolwiek może egzystować [...] jest częścią projektu kapitalistycznego”²³.

Anarchista nie składa jednak bronii. Beznadziejna, zdawałoby się, sytuacja skłania go do jeszcze większego radykalizmu. Głosi rewolucję totalną – bez żadnych kompromisów, etapów, częściowych sukcesów. Wypowiada wojnę kapitalizmowi (w tym także „kapitalizmowi państwowemu”, tj. socjalizmowi), państwu, religii, rodzinie, a także wszelkim partykularnym ideologiom (nie tylko patriotyzmowi i męskiemu szowinizmowi, ale też feminizmowi i klasistowskiemu anarchosyndykalizmowi), wypowiada wreszcie wojnę lewicowym partiom i związkom zawodowym²⁴. Wojnę jak najbardziej dosłowną. „Iluzoryczna gra kapitału (komercyjny [*commodity*] spektakl) musi być zastąpiona przez realną grę zbrojnego ataku w celu zniszczenia [...] spektaklu”²⁵. Bonanno odrzuca taktykę *non-violence*, głosi że „tylko gwałtowna [*violent*] rewolucja będzie mogła rozwiązać problemy społeczne”, dlatego „niezbędnym jest [aby] zwalczać system gwałtu gwał-

---

trzebę wyeliminowania tego co irracjonalne, zdehumanizowania, unicestwienia i skutecznego zniszczenia ludzkości. Z pomocą nauki, kapitalizm dąży do wymazania wszelkich konfliktów”. *Znak Życia*. Bmw 2014, s. 4, 9.

¹⁷ BONANNO: *The Insurrectional Project...*, s. 34–35.

¹⁸ Ibidem, s. 37.

¹⁹ Ibidem, s. 11, 13.

²⁰ Ibidem, s. 12, 15, 22.

²¹ Ibidem, s. 21.

²² Ibidem, s. 11.

²³ Ibidem, s. 26.

²⁴ IDEM: *Revolution, Violence, Antiauthoritarianism. A few notes*. Bmw, bdw, s. 11, 25–26, 32–34.

²⁵ IDEM: *Armed...*, s. 34.

townymi środkami”²⁶. Choć rewolucyjna przemoc ma charakter z definicji „defensywny”, Bonanno przyznaje, że polega ona na inicjowaniu „prewencyjnych ataków” na „superstrukturę państwa”²⁷.

Bonanno płynnie przechodził od abstrakcyjnych teorematów do praktycznych wskazówek. Rewolucyjny insurekcjonizm miał się opierać na zasadach „permanentnej konfliktowości”, „samozarządzania walką” i ataku²⁸. „Permanentna konfliktowość”, „ciągły atak przeciw klasowej dominacji” sprowadzały się do nieustannego identyfikowania punktów zapalnych – anarchiści mieli włączać się w lokalne walki, wyrosłe ze specyficznych problemów, by je dynamizować²⁹. Ideałem winna być walka masowa; Bonanno przyznawał jednak, że w obecnych warunkach trzeba prowadzić walkę indywidualnie³⁰. Z tego wynikała zasada „samozarządzania walką”³¹. „Aktywna mniejszość świadomych jednostek” miała formować „autonomiczne komórki podstawowe” (*autonomous base nuclei*), stanowiące „najmniejszą formę organizacyjną” umożliwiającą walkę; nie byłyby to sformalizowane „zamknięte organizacje” ale „grupy powinowactwa” (*affinity groups*), oparte na bezpośredniej osobistej znajomości³². Bonanno podkreślał, że – mimo odrzucenia negocjacji i kompromisu – atak nie może być „ślepy, desperacki, nielogiczny”³³. Zakładając potencjalną gotowość mas do rewolucji, projektował „kropelkowe [*capillary-style*] rozprzestrzenianie sabotaży”³⁴, przebiegające w czterech fazach: „a) izolowane ataki przeciw indywidualnym strukturom lub osobom [...], b) powstańczy atak szczególnej mniejszości, c) masowy atak powstańczy, d) masowy atak rewolucyjny”³⁵.

Wpływ Bonanno najpierw ujawnił się we Włoszech. Na początku lat 80. taktykę insurekcjonizmu przyjęła sardyńska grupa anarchistyczna Rivolta e Liberta z Katanii³⁶. Według prokuratora Antonio Mariniego, w czasie anarchistycznego spotkania w Forlì w 1988 r. doszło do rozłamu, w wyniku którego illegaliści wyodrębnili się w Rewolucyjną Organizację Anarchistyczno-Insurrekcyjną (*Organizzazione Rivoluzionaria Anarchica Insurrezionalista*,

²⁶ IDEM: *Revolution...*, s. 10.

²⁷ Ibidem, s. 11.

²⁸ IDEM: *The Insurrectional...*, s. 17.

²⁹ Ibidem, s. 29.

³⁰ Ibidem, s. 30.

³¹ IDEM: *Revolution...*, s. 24.

³² Ibidem, s. 17, 35; IDEM: *The Insurrectional...*, s. 6, 8–9, 16.

³³ IDEM, *The Insurrectional...*, s. 28.

³⁴ Ibidem, s. 31.

³⁵ IDEM, *Revolution...*, s. 36.

³⁶ Ibidem, s. 6. Plakat tej grupy dostępny jest na stronie FICEDL (Site international d'affiches anarchistes) <http://placard.ficedl.info/mot8120.html?lang=fr> [dostęp: 1.10.2015].

ORAI)³⁷. Na początku lat 90. sardyńskie pismo anarchistyczne „Anarkiviu” opublikowało proklamację *O Antyautorytarnej Międzynarodówce Insurekcyjno-stycznej*, w której wyłożone zostały podstawowe założenia ruchu³⁸. W 1994 r. doszło do napadów rabunkowych na banki w Rovereto i Ravina, o dokonanie których oskarżono anarchistów (Jean Weir, Antonio Budini, Christos Stratigopoulos, Eva Tziutzia, Carlo Tesseri). W grudniu 1996 r. dwaj uwięzieni anarchiści Pippo Stasi i Garagin Gregorian wezwali do utworzenia anarchistycznej organizacji bojowej, który to apel został niebawem rozpowszechniony przez anarchistyczne pismo „Canenero” (skądinąd dystansujące się od koncepcji wyspecjalizowanej grupy zbrojnej). W kwietniu 1997 r. Rewolucyjna Akcja Anarchistyczna przeprowadziła zamach bombowy na Palazzo Marino w Mediolanie. W kraju rozpowszechniały się sabotaże m.in. przeciw liniom przesyłowym koncernu energetycznego ENEL, stacjom telewizyjnym Berlusconi, budowie szybkiej kolei (Val de Suza), lokalom wyborczym (Cagliari) czy instalacjom wojskowym³⁹. W 2001 r. listem z pogrozkami do Berlusconi ujawniła się Nieformalna Federacja Anarchistyczna (Federazione Anarchica Informale, FAI), która dwa lata później zainicjowała kampanię zamachów bombowych (m.in. przesyłka do Romano Prodi)⁴⁰.

Najbujniej wszakże rozkwitł insurekcyjizm w Grecji, do której Bonanno został zaproszony w 1993 r.⁴¹. Specyfikę tego kraju określa z jednej strony niewydolna gospodarka, nie potrafiąca zaspokoić aspiracji młodych ludzi, z drugiej – silne tradycje skrajnej lewicy (w tym także terrorystycznej)⁴².

³⁷ *The Marini Trial*, Anarchist Library <http://theanarchistlibrary.org/library/various-authors-the-marini-trial> (2004.01.12). O historycznym illegalizmie zob. Daniel Grinberg: *Ruch anarchistyczny w Europie Zachodniej 1870–1914*, Warszawa 1994, s. 299–305. Bonanno odpierał zarzut konspiracji argumentem, że nie była to organizacja a tylko indywidualne działania. Bonanno: *The Insurrectional Project...*, s. 5, 7.

³⁸ *For An Anti-authoritarian Insurrectionalist International. Proposal For a Debate*. May Day in the Bay <http://maydayinthebay.dyndns.org/inter.html> [dostęp: 16.01.2014].

³⁹ *The Marini Trial...*; Italy, „Do or Die” 2001, no. 9.

⁴⁰ O Nieformalnej FAI, strategii napięcia i greckiej guerilli słów kilka. Centrum Informacji Anarchistycznej http://cia.media.pl/o_nieformalnej_fai_strategii_napięcia_i_greckiej_guerilli_słów_kilka [dostęp: 12.01.2014]; zob. też Włochy: Komunikat FAI, Lewicowa Alternatywa <http://raf.la.org.pl/antyimperializm-dzi/wosczy-anarchici/607-komunikat-fai-2004> [1.10.2005-10-01]; Włochy: Tłumaczenie listu nieformalnej FAI. Federacja Anarchistyczna <http://www.federacja-anarchistyczna.pl/index.php/artikuly/serwis-informacyjny/swiat/item/39-w%C5%82ochy-t%C5%82umaczenie-listu-nieformalnej-fai> [dostęp: 5.01.2011].

⁴¹ BONANNO: *The Insurrectional Project...*, s. 5.

⁴² O działalności Rewolucyjnej Organizacji 17 Listopada i Ludowej Walki Rewolucyjnej zob. J. TOMASIEWICZ: *Terroryzm na tle...*, s. 150–151, 175–176;

Wśród wykształconej młodzieży pracującej za płacę minimalną (tzw. „pokolenie 600 euro”) narastała frustracja⁴³, zarazem jednak odstręczała ją anachronizm komunistów. Młodzi Grecy, szukając środka artykulacji swych nastrojów, sięgali po idee i hasła anarchizmu. Już we wrześniu 2007 pojawiła się Zbrojna Akcja Rewolucyjna (ENEDRA), która podłożyła kilka bomb domowej roboty, w marcu 2008 Gang Świadomości (SymSyn) zaatakował posterunek policji⁴⁴.

Przełomowym momentem stała się tu młodzieżowa rewolta po śmierci zabitego przez policję Andreasa Grigoropoulou w grudniu 2008 r., która – aktywizując politycznie szerokie rzesze młodzieży – zapewniła anarchistom nowych rekrutów⁴⁵. Oszczędnościowe reformy kolejnych lat prowadziły do dalszej radykalizacji. Na marginesie społecznego ruchu protestu wyrosły liczne grupy terrorystyczne. Nie mają one jednorodnego charakteru, wyróżnić możemy trzy ich mutacje. Pierwszą jest Sekta Rewolucjonistów (Sechta ton Epanastaton), bardzo brutalna acz oszczędna w proklamacjach ideologicznych, odpowiedzialna za zabójstwa dziennikarza Sokratisa Gioliasa (19 lipca 2010 r.) i – prawdopodobnie; jako Bojowe Ludowe Formacje Rewolucyjne – dwóch członków neofaszystowskiego Złotego Świtu (1 listopada 2013 r.)⁴⁶. Druga to Walka Rewolucyjna (Epanastatikos Agonas) – „trudna koalicja komunistycznych teoretyków i anarchistycznych dynamitardów”, nawiązująca do tradycji marksistowskich grup zbrojnych, wyznająca tzw. insurekcyjizm społeczny⁴⁷. Do trzeciej zaliczamy mgławicę grup reprezen-

por. *Krótkie wprowadzenie do historii greckiej walki zbrojnej*. „Inny Świat” 2005, nr 23.

⁴³ J. PAWLICKI: *Grecja tonie w protestach*, Gazeta.pl, http://wyborcza.pl/1,76842,6049369,Grecja_tonie_w_protestach.html [dostęp: 11.12.2008].

⁴⁴ *Who are the Conspiracy of Fire Cells? Diplomacy Lessons* http://www.bradykiesling.com/greek_political_violence.htm [dostęp: 10.11.2010].

⁴⁵ *Czas bojowych sumień. Konspiracyjne Komórki Ognia & nowa miejska wojna partyzancka*. Bmw bdw, s. 66.

⁴⁶ *Bojowe Ludowe Siły Rewolucyjne wzięły odpowiedzialność za egzekucję 2 członków Złotego Świtu*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=18088>; *Grecja: Nowe informacje w sprawie zabójstwa członków Złotego Świtu*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=17830> [dostęp: 10.01.2014].

⁴⁷ Walka Rewolucyjna kontynuuje marksistowską i antyimperialistyczną linię 17N, występując w obronie klasy robotniczej przeciw obcym mocarstwom (zwłaszcza Stanom Zjednoczonym) i rodzimej burżuazji. Manifest tej grupy opublikowany 22 grudnia 2005 r. atakował politykę UE jako „dążącą do [...] drastycznej redukcji państwowych wydatków na osoby o słabszej pozycji materialnej i na wydatki społeczne w ogólniejszym sensie, windowaniu w dół kosztów produkcji, nieustannym ataku na świat pracy”. *Overview – Revolutionary Struggle*, Revolutionary Struggle, <http://revolutionarystruggle.wordpress.com/2009/01/18/overview-revolutionary-struggle/> [dostęp: 11.11.2009]. EA w maju 2006 r. usiłowała zabić byłego ministra porządku publicznego Georgiosa Voulgarakisa, w grud-

tujących właściwy insurekcyjizm z Konspiracyjnymi Komórkami Ognia (Synomosia Pyrinon tis Fotias, SPF) na czele⁴⁸.

Konspiracyjne Komórki Ognia, prowokacyjnie obwieszczając „Jesteśmy outsidersami anarchii”⁴⁹, wypracowały własny wariant insurekcyjizmu. Jako swe podstawowe zasady przyjęły: „1. [...] akcja bezpośrednia, przy użyciu wszelkich środków, zdolnych zniszczyć infrastrukturę wroga. [...]. 2. połączenie wojny prowadzonej przeciwko państwu z jednoczesnym zaangażowaniem w stanowczą krytykę społeczeństwa [...] 3. międzynarodowa solidarność rewolucyjna”⁵⁰.

Zwróćmy uwagę na punkt drugi, odróżniający wyraźnie SPF od insurekcyjizmu społecznego⁵¹. Choć krytykę społeczeństwa zapoczątkował już Bonanno, to Komórki poszły krok dalej, wyraźnie inspirując się anarchoindywidualizmem a nawet nietzscheanizmem⁵². W publikacjach SPF czytamy: „miejska guerilla nie proponuje utopijnej wolności. Zamiast tego umożliwia wolność tu i teraz, natychmiast”⁵³, czy też: „Anarchia jest naszym egoistycznym żądaniem, jakie stawiamy samym sobie, by wziąć swoje życie we własne ręce”⁵⁴. Rewersem poczucia społecznej alienacji („Większość pozostanie przeciwko nam, jako nasz wróg”⁵⁵) była jawnie deklarowana pogarda dla

---

niu 2008 r. ostrzelała w Atenach policyjnego busa, w styczniu 2009 r. postrzeliła policjanta pełniącego straż przy Ministerstwie Kultury. *O Nieformalnej FAI...*

⁴⁸ *Overview – Revolutionary Struggle...; Who are the Conspiracy...* Do zidentyfikowanych członków SPF należą m.in. Gerasimos Tsakalos, Olga Ekonomidou, Haris Hatzimichelakis, Christos Tsakalos, Giorgos Nikolopoulos, Michalis Nikolopoulos, Damiano Bolano, Panayiotis Argyrou, Giorgos Polydoros, a także Kostas Sakkas, Panagiotis Masouras, Konstantina Karakatsani, Alexandros Mitrousiak, Giorgos Karagiannidis i Theofilos Mavropoulos.

⁴⁹ *Słońce Wciąż Wschodzi*. Lewicowa Alternatywa <http://raf.la.org.pl/anty-imperializm-dzi/grecy-anarchici/938-konspiracyjne-komorki-ognia-soce-wci-wschodzi> [dostęp: 12.09.2011].

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Niektóre grupy próbowały łagodzić to stanowisko, uważając opozycję między anarchizmem społecznym i indywidualizmem za fałszywą. Uznawały się za część tych mas, za ich najbardziej dynamiczny element: „Jesteśmy wyzwiskiwani i wykluczani, więc naszym zadaniem jest działać”. *KILLING KING ABACUS: Some notes on Insurrectionary Anarchism*. Santa Cruz 2006, s. 3. Koncepcja ta przekładała się na wizję narastania procesu rewolucyjnego, w której „nastąpi zlanie się nurtu podziemnego z masowym. Ruch masowy stanie się zbrojny, a grupy zbrojne ulegną umasowieniu”. *O Nieformalnej FAI...*

⁵² *Czas bojowych sumień...*, s. 47, 60.

⁵³ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁵⁴ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia w związku z czwartym procesem politycznym, dotyczącym 250 ataków zbrojnych, przeprowadzonych przez tę organizację. Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=16225> [dostęp: 24.10.2013].

⁵⁵ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia*. <https://anarchipelag.wordpress.com/2010/02/12/nowosci-na-portalu-www-baader-meinhof-org-pl/> [za: In-

zwykłych ludzi. O ile dla Bonanno zwykli ludzie pozostawali (mimo swej fałszywej świadomości) ofiarami systemu, to dla Komórek stanowili jego część. „Nie solidaryzujemy się z cierpiącymi ludźmi”⁵⁶, oznajmiali bojownicy SPF, „Co do wszystkich pozostałych, to zbytnio nas oni nie obchodzą”⁵⁷. Społeczeństwo obrzucali stekiem epitetów: „podludzie”, „tępa masa chodzących idiotów”; „idiotyczna masa, przypominająca filmy o żywych trupach, [która] może być tylko obiektem ataków”⁵⁸. Odmawiali solidarności z uciskany ludem – tradycyjnym podmiotem lewicy – uzasadniając to następująco: „[...] ludzie obecnego społeczeństwa mają wybór i, wskutek konsekwencji, ponoszą również odpowiedzialność. Może i żyjemy – my i społeczeństwo – w tym samym gównie, nie zapominajmy jednak, że więźniowie i strażnicy, którzy żyją w tym samym więzieniu nie są sojusznikami”⁵⁹. Rzucali hasło: „Przeciwko owcom i pasterzom – jesteśmy wilkami”⁶⁰ czy nawet „Zemsta także wobec pieprzonego społeczeństwa”⁶¹.

Logiczną konsekwencją indywidualistycznej orientacji SPF był antydemokratyzm. „Liberalny totalitaryzm” ogłaszano wrogiem numer jeden, gdyż „[d]opóki istnieć będzie demokracja, niemożliwa jest jakakolwiek wolność”⁶². Antyspołeczna ideologia Komórek konfliktowała je też z lewicą nieinsurekcyjną, w tym nawet z politykującymi anarchistami⁶³. Włoska FAI proklamo-

dymedia UK <http://www.indymedia.org.uk/en/2009/11/441401.html> [dostęp: 24.10.2013].

⁵⁶ *Czas bojowych sumień...*, s. 46.

⁵⁷ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia...* [dostęp: 9.11.2007].

⁵⁸ *Czas bojowych sumień...*, s. 19, 44–45; *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia...* [dostęp: 9.11.2007].

⁵⁹ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia...* [dostęp: 9.11.2007].

⁶⁰ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia w związku...*; por. *Czas bojowych sumień...*, s. 68. Notabene hasło to jest bliźniaczo podobne do hasła polskiej grupy neofaszystowskiej Wspólnota Szarych Wilków: „W świecie baranów wolimy być wilkami”. „Szary Wilk” 1992, nr 0. Oczywiście, nie dowodzi to ideologicznej inspiracji, a jedynie świadczy o podobieństwie mentalności.

⁶¹ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia...* [dostęp: 9.11.2007]. Niekiedy używano też argumentów zaczerpniętych z mizantropijnej ideologii Głębokiej Ekologii: „Jesteśmy anty-antropocentrystami [...]. Walczymy przeciwko cywilizacji [...]. Przeciw wszelkiej antropocentrycznej logice”. *Czas bojowych sumień...*, s. 49, 61.

⁶² *Czas bojowych sumień...*, s. 10, 36.

⁶³ Meksykańska odnoga ruchu deklarowała: „Jesteśmy reakcją na całą tą lewacką działalność, która przyczynia się wyłącznie do naprawy i odbudowy systemu”. *Czas bojowych sumień...*, s. 35, 76. Lewicowi aktywiści odpowiadali, że „walczące ruchy [lewicowe – J.T.] nie mają nic wspólnego z działaniami indywidualnymi, zrodzonymi z obłąkańczej, nihilistycznej i egoistycznej kultury, uprawianej przez ludzi, którym wydaje się, że zawsze powinni pouczać innych i którzy przeprowadzają swoje akcje nie troszcząc się o ich efekt”. *Znak Życia...*, s. 28.

wała: „Silnie przeciwstawiamy się również marksistowskiemu nowotworowi wszelkich odmian, który jest niczym innym jak tylko fascynującą i niebezpieczną syreną wieszczącą wolność uciśnionym, ale faktycznie przeczącą możliwości zaistnienia wolnego społeczeństwa i zastępującą jedną władzę poprzez drugą”⁶⁴. Proklamacje insurekjonistów przywodzą na myśl raczej tyrady Bane’a – kinowego czarnego charakteru, antagonisty Batmana z filmu *Mroczny rycerz powstaje* – niżli pisma Marksa czy nawet Bakunina.

Anarchoindywidualistyczne pryncypia wywierały również wpływ na działalność ruchu. Komórki starały się przeciwdziałać ewentualnej profesjonalizacji terroryzmu, kwestionując rolę organizacji⁶⁵. Członkowie SPF pisali: „dystansujemy się od pojęcia organizacji ponieważ utożsamiamy je z hierarchią, rolami, specjalizacją, „musisz” i obowiązkami. [...] Dla wyeliminowania możliwości powstania wszelkiej nieformalnej hierarchii wewnątrz grupy, uderzyliśmy bezpośrednio w serce specjalizacji i ról, gdy tylko zaczęły się pojawiać. Powiedzieliśmy sobie: Każdy robi wszystko”⁶⁶. Odrzucenie organizacji miało również pragmatyczne uzasadnienie. FAI konstatowała: „Uważamy, że tego typu [scentralizowana – J.T.] organizacja jest łatwym celem dla władzy. [...] będący wtyką, gliniarzem lub informator wystarczy, by cała taka organizacja lub jej znaczna część runęła jak domek z kart”⁶⁷.

Odpowiedzią na wyzwanie totalnej inwigilacji miała być „sieć grup i towarzyszy, antyautorytarna i chaotyczna, o strukturze poziomej”⁶⁸. Struktura miała funkcjonować na zasadzie franczyzy: „Każdy może stworzyć autonomiczną komórkę działania. [...] każdy towarzysz, który zgadza się [...] z [...] trzema kluczowymi zasadami, zaproponowanego przez nas, nieformalnego porozumienia, może – jeśli chce – używać nazwy Konspiracyjne Komórki Ognia, w odniesieniu do autonomicznej komórki, w której działa”⁶⁹. FAI

⁶⁴ *List otwarty do ruchu anarchistycznego i antyautorytarnego*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=926> [dostęp: 2.01.2015]. Por. ze stanowiskiem anarchistów krytycznych wobec insurekjonizmu: *Insurekjonizm – szansa czy zagrożenie dla ruchu*. Anarchista.org <http://www.anarchista.org/insurekjonizm> [dostęp: 10.01.2014].

⁶⁵ *Czas bojowych sumień...*, s. 34

⁶⁶ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁶⁷ *List otwarty do ruchu...*

⁶⁸ *Czas bojowych sumień...*, s. 53. Wymienić można tu m.in. Aspołeczne Zachowania na rzecz Rozprzestrzeniania Rewolucyjnego Terroryzmu, Wojownicy Otchłani/Terrorystyczny Współdział, Bojownicy Rewolucyjnej Świadomości, Partyzancka Formacja im. Lambrosa Foundasa, Wojownicy Chaosu, Komórki Napastniczej Solidarności, Komórka Ataku poprzez Podpalenie, Rozrabiacze na rzecz Nocnego Nieporządku, Komórka-Ogień Granicom. Komórka Bojowego Sumienia, Komórka Rewolucyjnej Solidarności, Wojownicy Rewolucyjnego Sumienia, Komórka Agresywnej Linii.

⁶⁹ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

dodawała: „ktokolwiek bierze udział w Nieformalnej Organizacji, jest jej bojownikiem, jedynie kiedy bierze udział w akcji”⁷⁰. Tak funkcjonujące komórki ruchu nie pozostawały ze sobą w bezpośrednim kontakcie⁷¹. „Komunikacja między grupami i jednostkami odbywa się poprzez dokonywane akcje oraz poprzez [...] środki komunikacji, jakimi dysponuje ruch”, wyjaśniała FAI⁷². SPF podkreślały, że każdej akcji „powinien towarzyszyć odpowiedni komunikat od danej komórki [...], biorącej odpowiedzialność za atak oraz wyjaśniającej stojące za nim przyczyny, rozprzestrzeniając w ten sposób rewolucyjne stanowisko”⁷³. Kluczową rolę w koordynacji działań odgrywały więc oświadczenia terrorystów, mające charakter nie tylko informacyjny ale też teoretyczny (motywacja zamachu) i instruktażowy (sposób jego przeprowadzenia), rozpowszechniane w otwartych kanałach komunikacji, zarówno anarchistycznych, jak i mainstreamowych. Komunikaty komórek stanowią również informację zwrotną w przypadku wewnętrznych kontrowersji, tzn. w sytuacjach, gdy jakaś składowa ruchu nie zgadza się z akcją czy stanowiskiem innej grupy⁷⁴.

W rezultacie struktura ruchu insurekcyjnego jest wybitnie amorficzna. To rojowisko małych efemerycznych grup, których nazwy liczyły czasem więcej słów, niż same grupy członków⁷⁵. Niektóre komunikaty sygnowane były podpisami grup (Frakcja Nihilistów, Oddech Komanda Terroru, Partyzancka Grupa Terrorystów), które wyłaniały się *ad hoc* podczas każdej oddzielnej inicjatywy⁷⁶.

Taktyka insurekcjonizmu jest pochodną zarówno jego ideologii jak struktury. Naczelnym aksjomatem była „Jedność teorii i akcji w imię destrukcji systemu”⁷⁷. Oznaczało to bunt totalny, codzienny opór na każdym odcinku życia społecznego: odmowę pracy; „rabowanie banków [...], kradzież produktów z supermarketów”, okupację i niszczenie szkół, ataki na rodziców. „Zakłócajcie normalność i społeczną apatię”, nawoływała publikacja Komórek⁷⁸. Jeden z członków SPF pisał: „eksplozje, rabunki, egzekucje, sabotaż [...] nie są wyłącznie narzędziami [...], lecz [...] naszym sposobem by żyć w sposób wolny – tu i teraz”⁷⁹. Istotną częścią „rewolucyjnej” działalności

⁷⁰ *List otwarty do ruchu...*

⁷¹ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁷² *List otwarty do ruchu...*

⁷³ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁷⁴ *List otwarty do ruchu...*

⁷⁵ By nie być gołosłownym – tak w przypadku greckiej grupy Aspołeczne Zachowania na rzecz Rozprzestrzeniania Rewolucyjnego Terroryzmu.

⁷⁶ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁷⁷ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia w związku...*

⁷⁸ *Czas bojowych sumień...*, s. 34, 67

⁷⁹ Ch. TSAKALOS: *Konieczność nagłego ataku. Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=20053> [dostęp: 2.01.2015].

insurekjonistów są napady rabunkowe i kradzieże. „Dalecy jesteśmy od tak zwanej bezinteresowności, która rozróżnia między politycznym i przestępczym”, piszą⁸⁰. „Wywłaszczenie” określają jako „akt wyzwolenczy”: jego „celem z jednej strony jest indywidualne wyzwolenie spod jarzma ośmiodzinnego szantażu niewolniczej pracy, z drugiej zaś celem jest kolektywne przywłaszczenie oraz bezpośredni dostęp do pieniędzy, umożliwiający zaspokojenie infrastrukturalnych potrzeb, realizację rewolucyjnych projektów i inne”. W końcu, jak pisali, „[j]esteśmy partyzantami przyjemności”⁸¹.

Druga ważna zasada insurekcjonizmu to ofensywność. Mimo krytyki awangardyzmu, ruch swoimi działaniami taką rolę właśnie sobie przypisywał⁸². Głoszono, że nie należy czekać na sytuację rewolucyjną, ale samemu ją tworzyć („od insurekcji do rewolucji”⁸³). Nicola Gai pisał, że bojownicy nie powinni oczekiwać na przebudzenie mas, tylko atakować system indywidualnie, dając tym samym przykład do naśladowania. „Anarchiści muszą uderzać i atakować z całą swoją siłą, a inni, o podobnym napięciu walki, podążą za naszym przykładem. Znajdziemy nowych współników i ostatecznie, gdy wszyscy inni uciskani zdecydują się powstać, wybuchnie insurekcja”⁸⁴. Wtórował mu Christos Tsakalos, krytykując „logikę umiarkowania i przeciętności”. „Atak, atak, atak”, wołał⁸⁵. Były jednak i odmienne opinie. Inny z uwięzionych anarchistów Andreas-Dimitris Bourzoukos uważał, że „Uliczne walki są tak samo konieczne, jak nocne sabotaże. [...] Wszelki sabotaż odseparowany od walk prowadzonych przez ruch i odseparowany od jego żądań, ryzykuje, że przejdzie przez historię niezauważony, uznany za nieistotny, a w końcu zupełnie z niej wymazany”⁸⁶.

Trzecim pryncypium insurekcjonizmu jest rewolucyjna solidarność: „Każda grupa akcyjna w Nieformalnej Organizacji Anarchistycznej jest zaangażowana w okazywanie solidarności rewolucyjnej towarzyszom, którzy zostali

⁸⁰ *Komunikat Konspiracyjnych Komórek Ognia w związku...*

⁸¹ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁸² „Nie wierzymy w awangardę, [ale] nie będziemy też czekać aż bierne masy nauczą się oddychać wolnością”. TSAKALOS: *Konieczność nagłego ataku...*

⁸³ KILLING KING ABACUS: *Some notes on...*, s. 2.

⁸⁴ „Konieczność nagłego ataku” – Nicola Gai wyjaśnia anarchistyczną strategię. *Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=16835> [dostęp: 2.01.2015]. Nie ukrywał, że oznaczało to prowokowanie represji ze strony sił porządkowych. Ibidem. Skądinąd współbrzmiało to z otwarciem instrumentalnym stosunkiem SPF do protestów społecznych. Insurekjonisci pisali wprost, że protesty społeczne winny być wykorzystywane jako osłona bojówkarzy: „Tak, by uderzający mogli ukryć się w tłumie ‘oburzonych’ drobnomieszczan, wypełniających protesty”. *Czas bojowych sumień...*, s. 34.

⁸⁵ TSAKALOS: *Konieczność nagłego ataku...*

⁸⁶ *List uwięzionego anarchisty Andreea Bourzoukosa. Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=16084> [dostęp: 10.01.2015].

aresztowani, bądź ukrywają się. Solidarność ta demonstrować się będzie głównie przez akcje zbrojne i ataki na ludzi i struktury, które odpowiadają za uwięzienie towarzyszy”⁸⁷. Solidarność to jednak nie tylko manifestacja solidarności z więźniami politycznymi, ale też element taktyki. W zamierzeniu insurekjonistów każdy pojedynczy zamach powinien pociągać za sobą falę podobnych akcji innych komórek (o ile tylko są w stanie włączyć się w kampanię); lawinowo narastając, ma w zamierzeniu przynieść efekt kuli śnieżnej⁸⁸.

Spośród przykazań rewolucyjnego katechizmu wymieńmy jeszcze brak profesjonalizacji i, co za tym idzie, specjalizacji terroryzmu: „ważne dla nas było i nadal jest, by środki i metody stosowane podczas naszych akcji były proste i relatywnie łatwe do opanowania i przygotowania”⁸⁹. Arsenał insurekjonistów opiera się więc na dalekich od jakiegokolwiek wyrafinowania technikach i powszechnie dostępnych materiałach, takich jak benzyna, butle gazowe, szybkowary, budziki elektryczne itp.⁹⁰. Każdy z wydawanych po akcji komunikatów zawierał szczegółowy opis jej przeprowadzenia, mający służyć jako instruktaż dla ewentualnych naśladowców.

Jeden element jawi się natomiast jako jaskrawo niespójny z nihilistyczno-destrukcyjnymi („Nie ma niewinnych”; „Nie szanujemy ludzkiego życia jako czegoś co stanowi wartość samą w sobie”)⁹¹ deklaracjami insurekjonistów: ostrożność w zapobieganiu postronnym ofiarom. „Akcje [...] są zaplanowane w ten sposób, by uniknąć uderzania w niewinnych ludzi”, zapowiadała FAI⁹². Gdy w marcu 2010 r. uboczną ofiarą zamachu padł piętnastoletni Afgańczyk, SPF przypominała stosowane przez siebie zasady bezpieczeństwa: czas pozostawiony na ewakuację budynku wyliczony stosownie do wiedzy o liczbie jednostek, jakimi dysponuje policja na okolicznym obszarze; umieszczanie w bombach zawsze dwóch zegarów (w przypadku, gdy nie zadziała jeden z nich, wówczas zamiast niego zadziała drugi); telefony ostrzegawcze do przynajmniej dwóch instytucji po to, by uniknąć nieporozumienia po stronie osoby odbierającej telefon, jak również możliwej trudności z połączeniem⁹³. Zdania w tej sprawie były jednak podzielone.

⁸⁷ *List otwarty do ruchu...*

⁸⁸ W literaturze przedmiotu nazywane jest to taktyką „rójki” (swarming): w określonym momencie niewielkie jednostki atakują z różnych kierunków, po czym znów się rozpraszają. *Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy*. Eds. J. ARQUILLA, D. RONFELDT. Bmw 2001, s. 12.

⁸⁹ *Słońce Wciąż Wschodzi...*

⁹⁰ *Czas bojowych sumień...*, s. 72.

⁹¹ *Znak Życia...*, s. 10, 47.

⁹² *List otwarty do ruchu...*

⁹³ Treść komunikatu KKO po śmierci 15-latka. Baader-Meinhof.org.pl www.baader-meinhof.org.pl [dostęp: 24.10.2013]. Jak zwrócił uwagę jeden z anarchistycznych obserwatorów: „Paczki KKO ‘tylko’ straszyły i parzyły. Paczki FAI jak dotąd urwały kilku osobom palce”. *O Nieformalnej FAI...*

O ile grecka Walka Rewolucyjna potępiła zamachy FAI na ambasady, to chiłjscy insurekcjoniści reprezentowali bardziej radykalne stanowisko, głosząc: „nalegamy, by każdego cywilnego pracownika instytucji dyplomatycznych [...] uważać za potencjalny cel ataku”⁹⁴.

Do realizacji tego programu Konspiracyjne Komórki Ognia przystąpiły w styczniu 2008 r. skoordynowaną kampanią podpaień w Atenach i Salonikach. Druga fala podpaień miała miejsce w lutym 2009 r. Terroryzm stopniowo eskalował: w maju 2009 r. po raz pierwszy Komórki użyły bomby, w czerwcu przeprowadziły pierwszy atak na cel polityczny – byłego ministra spraw wewnętrznych. Domorośli terroryści naruszali jednak podstawowe zasady bezpieczeństwa, co pozwoliło na dokonanie pierwszych aresztowań po zamachach bombowych we wrześniu. Zamachy trwały jednak nadal: w 2009 roku w październiku (2. – w czasie wiecu wyborczego konserwatywnego premiera Karamanlisa i 30. – w pobliżu mieszkania konserwatywnej deputowanej) i grudniu (27. – w biurowcu mieszczącym m.in. oddział Narodowego Banku Grecji) oraz w roku następnym – opodał budynku parlamentu (10 stycznia), na biuro Złotego Świtu, więzienie Korydallos i gmach sądu w Salonikach⁹⁵. W czerwcu tego roku w ściśle strzeżonej siedzibie ministerstwa porządku publicznego w Atenach eksplodował dużej mocy ładunek wybuchowy, w wyniku czego zginął doradca ministra Giorgos Vasilakis⁹⁶. W listopadzie 2010 r. insurekcjoniści rozesłali szereg listów-bomb do ambasad (m.in. Chile, Niemiec, Bułgarii, Szwajcarii i Rosji), raniąc ich pracowników⁹⁷. Kolejna fala zamachów miała miejsce w styczniu 2011 r. na znak solidarności z procesem aresztowanych członków SPF: 12. – podpalenie biura prawicowego deputowanego i kilku samochodów w Salonikach przez Rewolucyjne Komórki Solidarności, 15. – w Atenach podpalenie przedsiębiorstwa budowlanego Vasartis przez Wojowników Rewolucyjnego Sumienia i zamach bombowy Partyzanckiej Formacji im. Lambrosa Foundasa w pobliżu mieszkania

⁹⁴ O Nieformalnej FAI...; *Czas bojowych sumień...*, s. 58.

⁹⁵ *Who are the Conspiracy...*; por. *Demokracja nie wygra* – komunikat Komórek Ognia. Baader-Meinhof.org.pl www.baader-meinhof.org.pl [dostęp: 5.03.2010].

⁹⁶ H. SMITH: *Parcel bomb kills Greek security minister's aide*. The Guardian <http://www.theguardian.com/world/2010/jun/25/greece-bomb-kills-security-minister-aide> (2010.06.25).; *Zamach bombowy na Ministerstwo*. Indymedia Polska <http://poland.indymedia.org/pl/2010/06/51831.shtml> [dostęp: 25.06.2010].

⁹⁷ *Bomba za bombą – wiemy, kto za tym stoi*. Wirtualna Polska <http://konflikty.wp.pl/kat,1356,title,Bomba-za-bomba-wiemy-kto-za-tym-stoi,wid,12813341,wiadomosc.html?ticaid=1b369> [dostęp: 2.11.2010]; *Bomby w Grecji – „anarchiści wymierzają światu klapsa”*. Ibidem <http://konflikty.wp.pl/kat,1020225,title,Bomby-w-Grecji-anarchisci-wymierzaja-swiatu-klapsa,wid,12814785,wiadomosc.html> [dostęp: 2.11.2010]; *Dwie kolejne bomby w Grecji – tym razem na lotnisku*. Ibidem <http://konflikty.wp.pl/kat,1020231,title,Dwie-kolejne-bomby-w-Grecji-tym-razem-na-lotnisku,wid,12814931,wiadomosc.html> [dostęp: 2.11.2010].

rzeczniczki praw obywatelskich⁹⁸. W maju tego roku na przedmieściu Aten doszło do strzelaniny między patrolem policji a insurekcjonistą⁹⁹.

Jak oceniała SPF, w 2009 przeprowadzono ok. 180 podpałów i zamachów bombowych, w 2010 – 430 ataków, w 2012 – 527, w pierwszym półroczu 2013 – 254¹⁰⁰. Zamachy trwały też w kolejnych latach – Rewolucyjna Ludowa Akcja Anarchistyczna od października 2013 r. do lutego 2014 r. zniszczyła około 60 bankomatów, w lipcu 2014 r. Sieć Antyautorytarystów zdewastowała supermarket, we wrześniu tego roku Komórka Antyfaszystowska podpaliła motocykl członka Złotego Świtu, w marcu 2015 r. Komórka „Ogień i Furia” zniszczyła ciężarówkę Vodafone¹⁰¹.

Atakowano banki, salony samochodowe, centra handlowe, instytucje rządowe, posterunki policji, biura partii politycznych, mieszkania polityków, sędziów, kryminalistów i dziennikarzy, przedsiębiorstwa (np. firmy ochroniarskie czy budujące więzienia); na liście celów znalazł się nawet prezes organizacji mniejszości pakistańskiej¹⁰². Obiektem ataku mógł stać się praktycznie każdy (czemu towarzyszyło wyszukane uzasadnienie)¹⁰³. Ilość jednak nie przechodziła w jakość. „Pełzający terroryzm” insurekcjonistów cechowała niewielka skala zagrożenia; zamachy często przypominały raczej wysoki wandalizm niż akty terroru: wysadzenie bankomatu, podpalenie baru McDonalda, petarda dymna w barze dla policjantów, obrzucenie kamieniami posterunku, oblanie farbą fasady ambasady, dewastacja samochodów m.in. spółki energetycznej (odpowiedzialnej za „ogólny rozwój cywilizacji”) i firmy kurierskiej¹⁰⁴.

⁹⁸ *Grecja: fala ataków w solidarności z KKO*. Baader-Meinhof.org.pl www.baader-meinhof.org.pl [dostęp: 14.03.2011].

⁹⁹ *Terror link in shooting probe*. <http://www.ekathimerini.com/133608/article/ekathimerini/news/terror-link-in-shooting-probe> [dostęp: 19.05.2011].

¹⁰⁰ *Czas bojowych sumień...*, s. 58. Z tego około 250 podpałów i ataków pod szyldem SPF. *Znak Życia...*, s. 72.

¹⁰¹ *Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)*. *Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=19898> (2015-10-03); *Przegląd anarchistycznych ataków (lipiec 2014)*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=22474> (2015-10-03); *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=23279> (2015-10-03); *Akty solidarności z walką anarchistycznych więźniów w Grecji*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=24474> [dostęp: 3.10.2015].

¹⁰² *Treść komunikatu KKO...*

¹⁰³ Przekonali się o tym nawet anarchiści ze środowisk konkurencyjnych wobec SPF, jak Giannis Naxakis pobity przez członków Komórek w więzieniu Korydallos. *Grecja: List Giannisa Naxakisa z więzienia Koridallos*. *Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=19014>; *Grecja: członkowie Komórek Ognia pobili anarchistę Giannisa Naxakisa*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=18970>; *Komunikat Komórek Ognia w sprawie pobicia Giannisa Naxakisa*. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=18991> [dostęp: 6.01.2014].

¹⁰⁴ *Czas bojowych sumień...*, s. 52, 56–57, 68–69, 72. Sami insurekcyjniści przyznawali, że efekty ich działalności to „rozwieszony banner oraz wybita szyba, zdemolowane biuro, spalony bank. *Znak Życia...*, s. 50.

Działalność greckich insurekjonistów odbiła się szerokim echem w środowisku anarchistycznym na całym świecie. W 2011 r. Komórki zainicjowały tworzenie „globalnego projektu anarchistycznej subwersji”, wydając broszurę *Our Lives of Burning Vision*, w której postulowano utworzenie Międzynarodowego Frontu Rewolucyjnego¹⁰⁵. Idea ta padła na podatny grunt. Insurekjonizm stał się logicznym etapem ewolucji dla środowisk anarchistycznych hołdujących taktyce tzw. „czarnego bloku”. W czasie konferencji World Trade Organization 30 listopada 1999 r. w Seattle doszło do masowych protestów, które zrodziły ruch antyglobalistyczny; na ich marginesie wszakże objawił się N30 Black Bloc – grupa 100–300 odzianych w czerń i zamaskowanych młodych ludzi, którzy demolowali lokale wielkich korporacji (np. Starbucks) i ścierali się z policją¹⁰⁶. Od tej pory nieodłącznym elementem manifestacji antyglobalistycznych i innych protestów społecznych stały się bojówki ubranych na czarno anarchistów, na ogół maszerujących w zwartym szyku, dążące do gwałtownej konfrontacji. Ruch antyglobalistyczny po okresie żywiołowego i dynamicznego rozwoju stracił jednak swój impet po rozruchach w Genewie w lipcu 2001 r. Warto w tym momencie przywołać wnioski Christophera Hewitta, który do analizy terroryzmu w USA zastosował teorię Jamesa Daviesa (tzw. krzywa J rewolucji): terroryzm wybucha, gdy po długim okresie postępu następuje czas zastoju¹⁰⁷. Słabnięcie ruchu antyglobalistycznego, oddalająca się wizja globalnej rewolucji wywoływały frustrację radykalnych aktywistów, owocując większą skłonnością do agresji. Obok anarchistów z „czarnego bloku” w ruch insurekjonistyczny włączyli się też ekoterroryści z Earth Liberation Front i Animal Liberation Front¹⁰⁸.

Równolegle do greckiego insurekjonizmu rozwijała się włoska odnoga ruchu, która w listopadzie 2010 r. dała o sobie znać kampanią solidarności z SPF, przeprowadzając 14 zamachów bombowych na ambasadę (m.in.

¹⁰⁵ *Znak Życia...*, s. 72. Broszura została opublikowana po polsku pod tytułem „Czas bojowych sumień. Konspiracyjne Komórki Ognia & nowa miejska wojna partyzancka” przez portal Grecja w Ogniu.

¹⁰⁶ W rzeczywistości północnoamerykańskich anarchistów zainspirował przykład niemieckich i holenderskich autonomistów (*Autonomen*) lat 80. Daniel Dylan Young, *Autonomia and the Origin of the Black Bloc*. A-Infos. A multilingual news service by, for, and about anarchists. <http://www.ainfos.ca/01/jun/ainfos00170.html> (2001.06.10). Ideologię autonomizmu prezentuje w języku polskim zbiór tekstów pod red. K. KRÓLA: *Autonomia robotnicza*. Poznań 2007.

¹⁰⁷ Ch. HEWITT: *The political context of terrorism in America: Ignoring extremists or pandering to them?* „Terrorism and Political Violence” 2000, no. 3–4; por. J.C. DAVIES: *Toward A Theory of Revolution*. „American Sociological Review” 1962, no. 1.

¹⁰⁸ Szerzej zob. J. TOMASIEWICZ: *Przemoc w ruchu ekologicznym...*

Szwajcarii i Chile) i instytucje polityczne (przesyłki do Merkel, Sarkozy'ego i Berlusconi'ego)¹⁰⁹. Oprócz terroryzmu defensywnego (solidarnościowego) FAI stosowała też terroryzm ofensywny: w grudniu 2010 r. obiektem ataków stały się lokale prawicowej Ligi Północnej, w roku 2011 – prezes Deutsche Bank Josef Ackermann i dyrektor urzędu podatkowego, a 7 maja 2012 r. Alfredo Cospito i Nicole Gai (działający jako tzw. Komórka Olga) postrzelili Roberto Adolphiniego (szefa włoskiej firmy atomowej Ansaldo Nucleare)¹¹⁰. W latach 2010–2013 inna dwuosobowa komórka (Wywrotowe Jednostki Antycywilizacyjne: Adriano Antonacci i Gianluca Iacovacci) przeprowadziła kilkanaście ataków sabotażowych (m.in. na firmy ENIL, ENEL, sklep futrzarski, banki i wysypisko śmieci)¹¹¹. W lipcu 2014 r. ujawniła się Nihilistyczna Sekta Wolnej Śmierci, biorąc odpowiedzialność za kilka podpałów na terenie Rzymu¹¹². W odróżnieniu od greckich towarzyszy, insurekcyjniści z Włoch starali się włączać w masowe protesty społeczne, przede wszystkim o charakterze ekologicznym (takie jak opór przeciw wprowadzaniu upraw GMO czy sprzeciw wobec budowy superszybkiej linii kolejowej w dolinie Susa)¹¹³.

Jeszcze starsze tradycje miała anarchistyczna przemoc w Niemczech (tzw. autonomiści-antyimperialiści w latach 80.)¹¹⁴. Grupy wywodzące się z tego środowiska, jak np. Autonome Antifa (M), dokonały szeregu aktów terrorystycznych już w pierwszej połowie lat 90.¹¹⁵. Obecnie najbardziej aktywnie działają tzw. Grupy Autonomiczne, które m.in. podpaliły

¹⁰⁹ O Nieformalnej FAI...; Włoscy anarchiści przyznali się do bombowych paczek. Money.pl <http://news.money.pl/artykul/wloscy;anarchisci;przyznali;sie;do;bombowych;paczek,148,0,742804.html> [dostęp: 23.12.2010].

¹¹⁰ Dwie bomby wybuchły przed siedzibą włoskiej Ligi Północnej. Nacjonalista.pl, <http://www.nacjonalista.pl/2011/01/07/dwie-bomby-wybuchly-przed-siedziba-wloskiej-ligi-polnocnej.html> [dostęp: 8.01.2011]; Włochy: Eksplozja paczki przysłanej do w Rzymie. Money.pl <http://news.money.pl/artykul/wlochy;eksplozja;paczki;przyslanej;do;w;rzymie,88,0,986456.html> (2011.12.09); *Znak Życia...*, s. 23–24.

¹¹¹ Włochy: Nowe informacje o sytuacji więźniów insurekcyjnych – Cospito, Gai, Antonacci. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25219> [dostęp: 2.06.2015]; G. IACOVACCIO *Wojna przeciwko maszynom!* Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=21513> [dostęp: 10.10.2014].

¹¹² Przegląd anarchistycznych ataków (lipiec 2014)...

¹¹³ Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)...; Przegląd anarchistycznych ataków (czerwiec 2014). Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22139> [dostęp: 1.10.2015]; Włochy: Eko-sabotażyści spalili 15 ciężarówek firmy stosującej GMO. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=25219> [dostęp: 1.10.2015]; Włochy: Czwórka anarchistów skazana za sabotaż (NO TAV). Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=23793> [dostęp: 1.10.2015].

¹¹⁴ W. MIZINIAK: *Od marszów wielkanocnych do „gorącej jesieni”*. Poznań 1981, s. 84.

¹¹⁵ J. TOMASIEWICZ: *Terroryzm na tle...*, s. 163.

w Sylwestra 2013/2014 dwa samochody ambasady Turcji w stolicy Niemiec, w styczniu 2015 r. pojazdy należące do firm Wisag i Sodexo (uważanych za część „przemysłu więziennego”) w Berlinie oraz do agencji nieruchomości w Lipsku, w marcu radiowóz w berlińskiej dzielnicy Lichtenberg, w czerwcu samochody różnych firm (też w Berlinie), a w lipcu wybiły szyby w urzędzie imigracyjnym w Bremie¹¹⁶.

Silnym ośrodkiem insurekcyjności jest również Wielka Brytania, a w niej przede wszystkim Bristol. W tym ośrodku w styczniu 2014 r. komórka Niegaszący Opór podpaliła salon samochodowy, a Insurekcyjniści Północnego Bristolu przeprowadzili zamach bombowy na biuro firmy naukowej Vinci, w lutym grupa Biuro Radykalnej Adaptacji zdewastowała 25 pojazdów typu SUV, w czerwcu komórka Niepokojne Duchy (Live Wires) zniszczyła 7 masztów telefonii komórkowej, a Brygada Zbójckiego Ognia samochody firmy ochroniarskiej oraz myśliwego, w sierpniu Krąg Propagandy Czynem i Życiem im. Sacco i Vanzettiego podpalił zbiornik paliwa w fabryce BAE Systems, we wrześniu Przypadkowi Anarchiści zniszczyli mikrobus w bazie kadetów, a grupa Antyobywatelskie Nieposłuszeństwo kilka samochodów na policyjnym parkingu¹¹⁷. Charakterystyczną cechą brytyjskiego insurekcyjności były ściślejsze niż w innych krajach związki z ruchem wyzwolenia zwierząt – niektóre akcje przeprowadzane były na zasadzie *joint-venture*.

We Francji ulubionym obiektem zamachów były instytucje i przedsiębiorstwa związane bardziej lub mniej z więziennictwem. Zaatakowana została m.in. ciężarówka zaangażowanej w budowę więzień firmy Bouygues (Pantin, czerwiec 2014 r.), opancerzona furgonetka firmy ochroniarskiej Loomis i auta patrolowe więzienia Martutente (lipiec 2014 r.), samochody firm Eiffage i Vinci, zajmujących się obsługą zakładów penitencjarnych (Paryż, wrzesień 2014 r.), ciężarówki firmy Eurovia, spółki zależnej korporacji

¹¹⁶ *Przegląd anarchistycznych ataków (styczeń 2014)*, Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=19307> [dostęp: 1.10.2015]; Niemcy: Grupa Autonomiczna podpaliła auta przemysłu więziennego. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=24125> [dostęp: 1.10.2015]; *Akty solidarności z walką...* Środowisko to używa też nazw takich jak *Gruppo Informale* (Berlin, czerwiec 2014 r.) czy *Komitee Galaxis* (Neukölln, wrzesień 2014). Berlin: *Fire for Bosch*. Contra Info <http://en.contrainfo.es.piv.net/2014/06/19/berlin-fire-for-bosch/> [dostęp: 10.10.2014]; *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)*...

¹¹⁷ *Przegląd anarchistycznych ataków (styczeń 2014)*...; *Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)*...; *Przegląd anarchistycznych ataków (czerwiec 2014)*...; Bristol: FAI/ELF podpaliła auta ochrony, mediów i myśliwego. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22933> [dostęp: 1.10.2015]; Anglia: FAI uderza w koncern zbrojeniowy BAE Systems. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=22517> [dostęp: 1.10.2015]; Anglia: Atak na szkołę kadetów w Bristolu. Ibidem <http://grecjawogniu.info/?p=22570> [dostęp: 1.10.2015]; *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)*...

Vinci (Limoges, czerwiec 2015 r.)¹¹⁸. Inna wyrazista grupa celów dotyczyła sektora zaawansowanych technologii. W listopadzie 2008 r. prosty sabotaż (zwarcie w naziemnej wiązce przewodów energetycznych) unieruchomił na wiele godzin trzy linie kolei szybkiej TGV¹¹⁹. W lutym 2014 r. spalono samochód firmy SPIE zaangażowanej w przemysł jądrowy, cyfrową sieć światłowodową oraz miejski monitoring¹²⁰. Atak na samochody Eurovii motywowano m.in. udziałem przedsiębiorstwa w budowie lotniska w Notre-Dame-des-Landes¹²¹.

Z krajów zachodnioeuropejskich aktywność insurekcjonistów odnotowano też w Hiszpanii (Grupos Anarquistas Coordinandos, które m.in. dokonały zamachu na bazylikę Pilar w Saragossie w październiku 2013 r.), Austrii (Autonomiczne Komando Ognia w styczniu 2014 r.), Belgii, Holandii i Szwajcarii¹²².

W Europie Wschodniej na czoło wysuwają się Czechy. Już w kwietniu 2010 r. Gniewna Brygada (Rozhněvaná brigade) zaatakowała koktajlami Mołotowa grecką ambasadę w Pradze. W latach 2010–2011 na czeskich i słowackich autostradach zniszczonych zostało kilkanaście bramek, a przynajmniej jeden z ataków przeprowadziła inspirowana greckim anarchizmem grupa Walka Rewolucyjna (Revoluční boj)¹²³. Później pojawiła się Sieć Komórek Rewolucyjnych (SRB). 13 lutego 2014 r. w Pradze Czarna Brygada SRB

¹¹⁸ *Przegląd anarchistycznych ataków (czerwiec 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (lipiec 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)...*; *Francja: Spłonęło 10 ciężarówek firmy zaangażowanej w budowę więzień. Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=25382> [dostęp: 1.10.2015].

¹¹⁹ „10 z Tarnac” uniknie oskarżeń o terroryzm. *Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=25806> [dostęp: 1.10.2015]. O zamach został oskarżony tzw. Niewidzialny Komitet z Julienem Coupatem na czele. Ideologię tej grupy wyraża książka *The Coming Insurrectio* (bmw bdw). Grupa ta wyrasta z odmiennej – lewicowo-komunistycznej – tradycji politycznej (pismo „Tiqqun”), ale dochodzi do podobnych co insurekcjoniści wniosków.

¹²⁰ *Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)...*

¹²¹ *Francja: Spłonęło 10 ciężarówek...*

¹²² *Hiszpania: Aktualizacja ws. „Operacji Pandora”.* *Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=23870> [dostęp: 1.10.2015]; *Zamach na kościół w Europie. Podczas mszy eksplodowała bomba. Wprost.pl* <http://www.wprost.pl/ar/419171/Zamach-na-kościół-w-Europie-Podczas-mszy-ekspłodowała-bomba/> [dostęp: 2.10.2013]; *Bruksela: Anarchiści podpalili auta europarlamentarzystów. Dla Nikosa. Grecja w Ogniu* <http://grecjawogniu.info/?p=23603> [dostęp: 1.10.2015]; *Przegląd anarchistycznych ataków (styczeń 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (lipiec 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)...*

¹²³ M. MAREŠ: *Relations between violent extremism from East Central Europe and Greece* (opracowanie w ramach projektu “Methods of Predicting Long-term Geopolitical Development in Central Europe” – VF20102015005), Research Institute for European and American Studies <http://rieas.gr/images/mares14.pdf> [dostęp: 10.10.2014].

podpaliła policyjny samochód¹²⁴. W maju Sieć zdewastowała kilka luksusowych rezydencji (w proteście przeciwko „gentryfikacji”), zniszczyła niektóre kamery miejskiego monitoringu i punkty poboru opłat na autostradzie, próbowała spalić biuro firmy elektronicznej DD Technik Ltd.¹²⁵. 30 sierpnia czescy insurekcjoniści zniszczyli samochód policyjny w Usti nad Łabą¹²⁶. W marcu 2015 r. Komórka Płomienie Gniewu spaliła dwa samochody dostawcze praskiej restauracji Rizkarna¹²⁷, a Komórka Poezja Ognia podpaliła wóz policyjny w Ołomuńcu¹²⁸. 15 maja Komórka M.A.P zniszczyła radiowóz policji w Pradze¹²⁹. 26 czerwca Komórka N95 spaliła kolejny samochód należący do restauracji Rizkarna¹³⁰. W lipcu do zniszczenia policyjnych samochodów w Pradze przyznały się Komórka Dzikiego Serca i Komórka Ognistych Pozdrowień¹³¹.

Dużo skromniej na tym tle przedstawia się działalność insurekcjonistów w Polsce. Propagandową kampanię solidarności z greckimi Komórkami Ognia zainicjowali anarchiści w województwie śląskim w styczniu 2011 r., w kwietniu 2011 r. miała miejsce pierwsza akcja typu „bojowego” – Grupa 1-Majowej Solidarności oblała farbą fasadę banku w Lublinie¹³². W 2013 r. w Warszawie aktywna była anarchofeministyczna grupa 15W08, chlubiąca się m.in. zniszczeniem „seksistowskiego” billboardu¹³³. Akcje pod szyldem insurekcjonizmu przeprowadzono również w Szczecinie, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, Białej Podlaskiej i Tarnowskich Górach¹³⁴. Większość z nich nie wykraczała jednak poza proste akty wandalizmu (np. toruńskie Radykalne Anarchistki dokonały sabotażu... toalety w urzędzie miejskim)¹³⁵.

¹²⁴ Czechy: *Seria insurekcyjnych ataków Sieci Komórek Rewolucyjnych*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=21993> [dostęp: 16.10.2014].

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Czechy: *Komórka Proletariackiej Solidarności/SKR podpaliła wóz policyjny*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22742> [dostęp: 1.10.2015].

¹²⁷ Czechy: *Sieć Komórek Rewolucyjnych uderzyła w restauratora-wyzyskiwacza*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=24537> [dostęp: 1.10.2015].

¹²⁸ Czechy: *Komórka „Poezja Ognia”/FAI spaliła wóz policyjny dla głodujących w Grecji*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=24717> [dostęp: 1.10.2015].

¹²⁹ Czechy: *„Sieć Komórek Rewolucyjnych” podpaliła radiowóz w Pradze*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25196> [dostęp: 1.10.2015].

¹³⁰ Praga: *Sieć Komórek Rewolucyjnych (SRB) znów uderzyła w wyzyskiwacza pracowników*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25411> [dostęp: 1.10.2015].

¹³¹ Czechy: *Sieć Komórek Rewolucyjnych kontratakuje przeciw „Operacji Fenix”*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25463> [dostęp: 1.10.2015].

¹³² *Akcja bezpośrednia. Kronika ataków anarchistów, atyfaszystów, działaczy prozwierzęcych i ekologicznych w Polsce*. Bmw 2015, s. 4–6

¹³³ Ibidem, s. 7–8, 10.

¹³⁴ Ibidem, s. 4, 6, 12–13, 19.

¹³⁵ Ibidem, s. 14.

Najpoważniejszy charakter miało podpalenie samochodu straży miejskiej przez komórkę Queer Meinhof w Warszawie (17 lutego 2015 r.) i wrzucenie „pirotechniki” (świecy dymnej?) do stołecznego komisariatu policji na ul. Wilczej (22 marca 2015 r.)¹³⁶.

Insurekcjonizm wylał się również poza Europę. Tradycyjnie aktywni pozostawali anarchiści w Stanach Zjednoczonych: Atlanta, Oakland, Madison, Bloomington, Portland. Najczęstszą formą ataków było niszczenie samochodów (luksusowych modeli, radiowozów policyjnych, sprzętu firm budowlanych), najczęstszą motywacją – solidarność z insurekcjonistami w innych krajach¹³⁷. Jeszcze gwałtowniej rozwinął się insurekcjonizm w Meksyku, ściśle sprzężony tam z nurtem anarchoprymitywistycznym. Wyraźne nasilenie sabotażowo-terrorystycznej aktywności anarchistów i ekologistów zaobserwowano w 2009 r. W następnym roku Terrorystyczne Komórki na rzecz Akcji Bezpośredniej – Frakcja Antycywilizacyjna (TSDD-ACF) przeprowadziły zamachy na Państwowy Instytut Ekologii i firmę biofarmaceutyczną IFaB. Jesienią 2011 r. Jednostki Zmierzające ku Dzikości (Individualidades Tendiendo a lo Salvaje) atakowały laboratoria badawcze Narodowego Autonomicznego Uniwersytetu Meksyku, instalacje Sił Specjalnych i dyrekcję Krajowego Instytutu Badań Leśnych i Rolnych (INIFAP), zaś Autonomiczne Komórki Natychmiastowej Rewolucji – Praxedis G. Guerrero (CARI-PGG) – ciężarówkę stołecznej policji, biuro Federalnej Komisji Elektryczności i bank Santander¹³⁸. Pod koniec 2013 r. Frakcja Antycywilizacyjna przyznała się do zamachów na trzy banki i kościół¹³⁹. W sierpniu 2014 r. Nieformalne Feministyczne Komando Akcji Antyautorytarnej (Comando feminista informal de acción antiautoritaria) uderzyło na biuro prawicowej Partii Akcji Narodowej i historyczny kościół Loreto (uskarżając się, że „mass media w podły sposób przemilczały informacje o atakach”), a w czerwcu 2015 r. – na rządową agencję planowania przestrzennego¹⁴⁰. Cechą charakterystyczną insurekcjonizmu meksykańskiego jest częstsze niż w innych krajach stosowanie ładunków wybuchowych o znacznej mocy.

Najżywotniejszym jednak ogniskiem insurekcjonizmu na półkuli zachodniej jest Chile. Tylko w ciągu trzech pierwszych kwartałów 2014 r.

¹³⁶ Ibidem, s. 14, 17. Nieco odmiennym zjawiskiem, tylko częściowo związanym z insurekcjonizmem, była działalność tzw. Antify, często doprowadzającej do bezpośredniej konfrontacji fizycznej z nacjonalistami. Ibidem, s. 22–28.

¹³⁷ *Przegląd anarchistycznych ataków* (styczeń 2014)...; *Przegląd anarchistycznych ataków* (luty 2014)...; *Przegląd anarchistycznych ataków* (lipiec 2014)...

¹³⁸ *Meksyk: Uderzenie za uderzeniem. Podsumowanie Czarnej Września*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=4625> [dostęp: 1.10.2014].

¹³⁹ *Przegląd anarchistycznych ataków* (styczeń 2014)...

¹⁴⁰ *Meksyk: Anarcho-feministki podłożyły bombę w Biurze Rozwoju*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25386> [dostęp: 1.10.2014].

w stolicy kraju miało miejsce 28 zamachów bombowych¹⁴¹, ogólna ich liczba poczynając od 2005 r. sięgnęła 200. Jedna trzecia skierowana była przeciw bankom; bomby eksplodowały w okolicach posterunków policji, koszar, urzędów, ambasad, kościołów, lokali partii politycznych, biur korporacji¹⁴². W wyniku zamachu na stację metra w Santiago de Chile we wrześniu 2014 r. rannych zostało kilkunastu pasażerów, co wywołało kontrowersje w środowisku anarchistycznym¹⁴³. Do przeprowadzenia ataków przyznało się około 80 grup (z których część zapewne była fikcyjna), wśród nich Międzynarodowa Konspiracja Zemsty (*Conspiración Internacional por la Venganza*), Konspiracyjne Komórki Ognia – Chile, Przyjaciele Prochu, Komórka im. Sebastiana Overslujia, Rewolucyjna Komórka Felice Orsini, Komórka Leona Czołgosza, Komórka Jeana-Marca Rouillana, Głębinowe Jądro Akcji¹⁴⁴. Insurekcjoniści chilijscy nie tylko potrafili uderzać w komisariaty policji (w sierpniu 2014 r. przeprowadzono równoczesny atak na dwa stołeczne posterunki, w listopadzie tego roku zamaskowani sprawcy zaatakowali koktajlami Mołotowa budynek wydziału zabójstw)¹⁴⁵, ale również przechodzić do walk ulicznych. W lutym 2014 r. anarchiści wzniesli płonące barykady naprzeciw komisariatowi policji w Santiago de Chile, w sierpniu tego roku wszczęli zamieszki na kampusie Uniwersytetu Chile¹⁴⁶. Terrorysty z Chile uczestniczyli też w akcjach poza granicami kraju, np. w zamachu na kościół w hiszpańskiej Saragossie (*Insurekcyjne Komando Mateo Morala*).

Akty anarchistycznego sabotażu miały też miejsce w Argentynie, Brazylii, Kostaryce, Kanadzie i Rosji¹⁴⁷. Insurekcjonizm znalazł naśladowców nawet w krajach azjatyckich. Np. w Turcji stambulska Milicja Wściekłych

¹⁴¹ *Wybuch bomby w metrze w Chile. Co najmniej 9 rannych*. Gazeta.pl http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,16608887,Wybuch_bomby_w_metrze_w_Chile_Co_najmniej_9_rannych.html [dostęp: 8.09.2014].

¹⁴² G. LONG: *Chileans baffled by persistent bomb attacks*. BBC <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-28850708> [dostęp: 10.10.2014].

¹⁴³ *Komunikat „Konspiracyjnych Komórek Ognia – Chile” po zamachu na stację metra*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22765> [dostęp: 1.10.2015].

¹⁴⁴ *Chile: Skoordinowany atak na dwa posterunki policji*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22814> (2015.10.01); *Komunikat „Konspiracyjnych Komórek Ognia – Chile”...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (styczeń 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (czerwiec 2014)...*; LONG: *Chileans baffled by persistent...; Chile: Sabotaż dla upamiętnienia śmierci Avalona, uwięzionego członka ELF*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22849> [dostęp: 1.10.2015].

¹⁴⁵ *Chile: Skoordinowany atak...*; *Chile: 5 towarzyszy aresztowanych po ataku na komisariat*. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=25652> [dostęp: 1.10.2015].

¹⁴⁶ *Przegląd anarchistycznych ataków (luty 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (czerwiec 2014)...*

¹⁴⁷ *Przegląd anarchistycznych ataków (styczeń 2014)...*; *Przegląd anarchistycznych ataków (wrzesień 2014)...*

Dziwek (Furious Hookers Militia) uszkodziła „żółtą bestię, której jedynym zadaniem jest niszczyć krajobraz” (chodzi o koparkę)¹⁴⁸, zaś w Indonezji Komórka Sebastian Seguel Międzynarodowej Konspiracji Zemsty podpaliła budynek uniwersytetu Sam Ratulangi. W swym komunikacie oznajmili: „A jeśli niektórzy zapytają dlaczego zaatakowaliśmy uniwersytet, nie uzyskają odpowiedzi”¹⁴⁹.

Insurekcjonizm, rozwijając się w dobie kryzysu ekonomicznego, stanowi anarchistyczną odpowiedź na tenże kryzys i związaną z nim radykalizację nastrojów społecznych. Zarazem jednak insurekcjonizm można uznać za przejaw kryzysu samego anarchizmu: boleśnie odczuwając swą izolację w społeczeństwie, które tradycyjny anarchizm chciał reprezentować, insurekcjoniści zastąpili ideę wyzwolenia mas koncepcją indywidualnego samowyzwolenia.

---

¹⁴⁸ Turcja: „Milicja Wściekłych Dziwek”/FAI zniszczyła sprzęt budowlany. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22719> [dostęp: 1.10.2015].

¹⁴⁹ Indonezja: Konspiracja Zemsty/FAI podpaliła uniwersytet w solidarności z eksmitowanym skłotem. Grecja w Ogniu <http://grecjawogniu.info/?p=22756> [dostęp: 1.10.2015].